

België geeft het go

Nederland start in 2018 met de verplichte bestrijding van ibr en het ‘beheersen’ van bvd. In België zijn veehouders hier al een aantal jaren – succesvol – mee bezig. Een update en een terugblik onder het motto ‘Goed voorbeeld doet goed volgen’. Stefaan Ribbens van DGZ: ‘Met de verplichting is er ook structuur in de aanpak van ibr en bvd gekomen.’

TEKST ALICE BOOIJ

Nederland start in 2018 met de bestrijding van ibr, Duitsland is recent vrij verklaard van ibr en voor Denemarken geldt hetzelfde. ‘Het wordt voor ons steeds belangrijker dat buurlanden ook meegaan in de bestrijding van ibr en bvd’, geeft dierenarts Stefaan Ribbens van Dierengezondheidszorg Vlaanderen (DGZ) aan. In België zijn veehouders in 2012 begonnen met het bestrijden van ibr (zie tijdslijn onder aan de pagina). Na vijf jaar kan Stefaan Ribbens trots melden dat de aanpak zijn vruchten afwerpt. ‘Van de 14.200 Vlaam-

se rundveebedrijven hebben er nu 8800 de ibr-vrijstatus, aan het eind van het komende stalseizoen verwachten we dat er nog eens 3000 à 4000 bij komen.’

Meer resultaat dankzij verplichting

De sterke toename in ibr-vrije bedrijven is het resultaat van het verplichte bestrijdingsprogramma in België (figuur 1). ‘Op initiatief van de sector is de verplichte bestrijding gestart. De sector zag wel dat er een economisch en een handelsbelang is om ibr-vrij te worden.’

Tijdslijn aanpak ibr en bvd in België

1997

- Wettelijke basis voor vrijwillig ibr-programma

2007

- Aankondiging verplicht ibr-programma vanaf 2012, verplicht statuut voor prijskampen

2012

- Start verplicht ibr-programma, verplichte vaccinatie of behalen van ibr-vrijstatuut

2013

- België ontvangt van Europa de artikel 9-status

2015

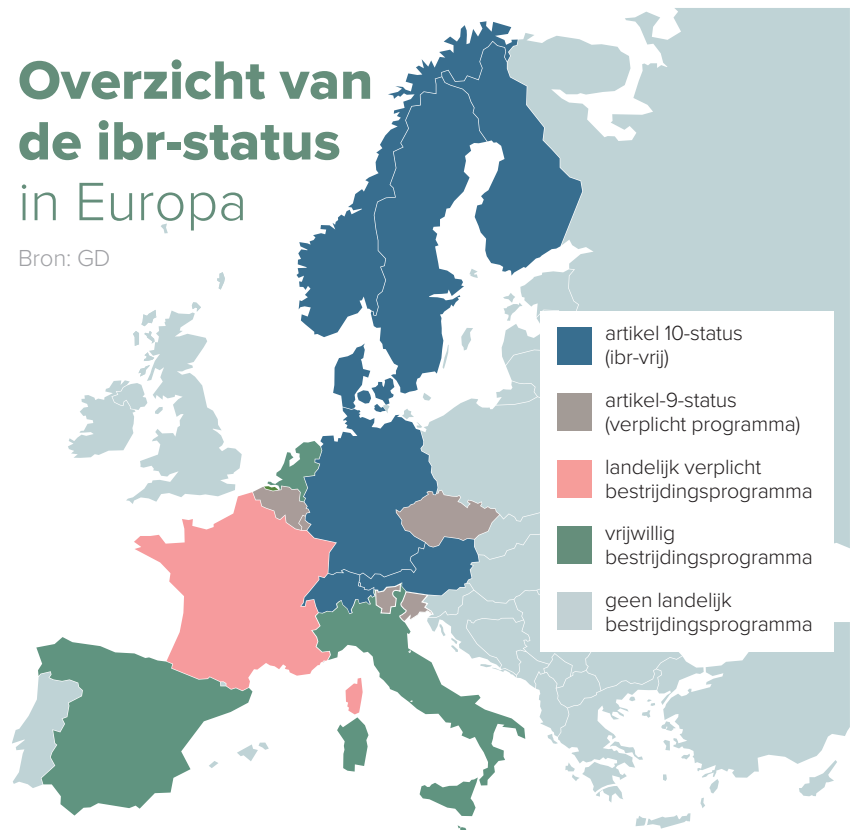
- Start STOP BVD – verplicht onderzoek van pasgeboren kalveren voor alle bedrijven en vrijwillige afvoer van dragers – bvd-statuten op dierniveau

ede voorbeeld

Dat de rundveesector zelf om de verplichting vroeg, noemt Ribbens als een van de succesfactoren. In 2007 was er al een vrijwillig programma, maar het effect dat dit sorteerde, was beperkt. 'Echt helemaal ibr-vrij worden en stoppen met vaccineren stuit dan op risico's wanneer buurbedrijven niets aan ibr doen. Dankzij de verplichting is er meer structuur in de bestrijding en worden er snel vorderingen gemaakt', zet hij. Met de start in 2012 was duidelijk dat op 35 procent van de bedrijven in Vlaanderen ibr aanwezig was en dat 17 procent van de Vlaamse runderen een ibr-drager was. 'Zolang een veehouder de stap niet heeft genomen om aan de hand van bloedtappen aan te tonen dat hij effectief ibr-vrij is, dient het koppel grofweg twee keer per jaar geënt te worden om zo de veestapel te beschermen tegen ibr-veldvirus', legt Ribbens de strategie uit. Op besmette bedrijven geldt bovendien de werkwijze om het jongvee te beschermen en ten minste net zo lang te enten totdat oudere dieren die ibr hebben gehad, uit de veestapel zijn verdwenen. 'Als runderen in contact zijn gekomen met het virus, zijn ze zogenaamd latente dragers', geeft Ribbens aan. 'Veehouders moeten de tijd krijgen deze dieren af te voeren.'

Overzicht van de ibr-status in Europa

Bron: GD

2016

- Nieuwe fase in het ibr-programma – focus op behalen van ibr-vrijstatuut

2017

- Bvd-onbekende dieren kunnen niet meer in handel
- Najaar 2017: verplichte afvoer van bvd-dragers – toekennen van bedrijfsstatuten bvd

2018

- Invoer van ibr-statuten op dierniveau en kanalisatie van ibr-dragers
- Geen bvd-onbekenden meer in België

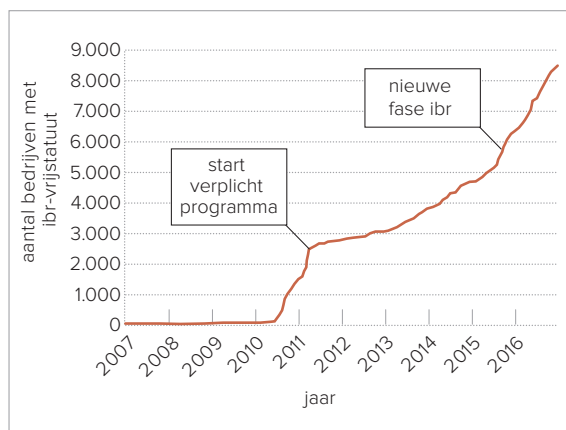
2020-2022

- Streefdoel: iedereen een ibr-vrij-statuut en behalen van artikel 10-status

Deze dieren dragen ibr bij zich en kunnen het virus bij stressmomenten uitscheiden en andere dieren besmetten. Die andere dieren worden echter beschermd door een vaccin.
 'Als je een aantal jaren zorgvuldig ent, laat bloedonderzoek zien dat de veestapel vrij is van ibr-veldvirus',

geeft Ribbens aan. Dat is ook het moment om in status op te schalen. Veel bedrijven in België zitten inmiddels volop in dit proces van twee opeenvolgende keren om bij de dieren ouder dan twaalf maanden bloed te tappen en te onderzoeken op ibr. Zo behalen ze de vrijstatus en kunnen ze, als de risico's op insleep kleiner worden, vaccinatie uitfasen. 'Steekproeven tonen aan dat het aandeel vrije bedrijven richting meer dan 90 procent gaat', klinkt Ribbens opgetogen.

Figuur 1 – Aantal bedrijven in Vlaanderen met een ibr-vrijstatus (bron: DGZ)

Artikel 10 in 2020

België gaat daarmee ook een volgende fase van het bestrijdingsprogramma in. Momenteel heeft België binnen Europa de artikel 9-status. Dat wil zeggen dat België eisen mag stellen aan runderen die vanuit andere landen binnenkomen. Het bereiken van uiteindelijk de artikel 10-status hoopt de rundvee sector rond 2020-2022 te bereiken. Daarmee is België helemaal ibr-vrij, net als Duitsland en Denemarken, en hoeft er niet meer te worden geënt. 'Midden volgend jaar zullen we het tijdstip verder kunnen inschatten, nadat komend staiseizoen alle

Ibr en bvd in een notendop

Ibr en bvd worden vaak in één adem genoemd, maar het zijn twee verschillende ziekten. Ibr heet ook wel koeiegriep en is een virusinfectie. Dieren met ibr hebben neusuitvloeiing, soms als slijmerige etter, ze snotten, hebben ooguitvloeiing, koorts, verminderde eetlust en roodheid van de neusslijmvliezen. Ibr is besmettelijk en kan leiden tot forse schade als gevolg van sterfte, vruchtbaarheidsstoornissen en verwer-

pen. Een dier dat ibr heeft gehad, blijft levenslang virusdrager en kan in een periode van weerstandvermindering het virus weer uitscheiden en andere runderen besmetten. Bvd is ook een virusinfectie, maar heeft geen eenduidig ziektebeeld zoals ibr. Het bvd-virus tast de weerstand van dieren aan, waardoor ze vatbaar zijn voor allerlei (neven-)infecties. Daardoor is er vaak sprake van 'vage' klachten bij een bvd-uitbraak, zoals

luchtweg- en vruchtbaarheidsproblemen, waaronder ook vroegembryonale sterfte en abortus. Als een drachtig dier gedurende de eerste vier maanden van de dracht wordt besmet met het bvd-virus, dan wordt het kalf geboren als bvd-drager. Deze kalveren zullen hun leven lang bvd-virus uitscheiden en daarmee zijn ze de grootste besmettingsbron in een veestapel.

Ibr neemt in Nederland al af

Vooruitlopend op de aanpak van ibr zijn Nederlandse veehouders al bezig hun status te onderzoeken en/of hun dieren te enten. Van de melkleverende bedrijven neemt 65 procent deel aan een bestrijdingsprogramma. Van alle niet-melkleverende bedrijven heeft 12 procent het ibr-vrijcertificaat, zo blijkt uit cijfers van GD.

Het vóórkomen van ibr neemt ook af, zo geeft Frederik Waldeck, dierenarts bij GD, aan. 'Bij melkleverende bedrijven test 15,6 procent positief voor ibr in de tankmelk. Dankzij bloedsteekproeven weten we dat dit percentage bij niet-melkleverende bedrijven 9,6 procent is. Vergeleken met twee jaar geleden is dat in beide gevallen ongeveer 5 procent lager'.

bedrijven die nog geen bloedonderzoek hebben verricht, dit gaan doen', geeft Ribbens aan. 'We schatten in dat minder dan drie procent van de runderen nog ibr-drager is. Die bedrijven kunnen hun ibr-dragers enkel afvoeren naar het slachthuis.' Daarnaast zullen de komende jaren nog een 400-tal probleembedrijven begeleid moeten worden om ibr-vrij te worden.

Niet zichtbaar verlies: 20 tot 37 euro

Het bestrijden van ibr heeft per bedrijf een ander kostenplaatje, naargelang de strategie en de bedrijfsvoering. Voor een bedrijf met honderd dieren betekent jaarlijks enten ongeveer duizend euro. In de nieuwe fase, die in 2016 van start is gegaan, dient elk bedrijf op termijn door de bloedonderzoeken aan te tonen dat de dieren vrij zijn. De eenmalige kosten hiervoor schommelen voor zo'n bedrijf tussen de 800 en 1200 euro. 'Wanneer België in 2020 vrij is van ibr, zou de vaccinatie achterwege kunnen blijven en zal er minder bloed moeten worden getapt', noemt Ribbens als vooruitzicht.

Ibr-vrij zijn maakt ook dat de negatieve gevolgen van

Naast ibr ook bvd aanpakken

Voor melkleverende bedrijven wordt de aanpak van bvd waarschijnlijk meegenomen als leveringsvoorwaarde bij de zuivelondernemingen. Voor vleesveehouders is de bvd-aanpak vrijwillig. Uit een poll op de website van VeeteeltVlees blijkt dat vleesveehouders naast ibr ook bvd op hun bedrijf willen bestrijden. Maar liefst 93,9 procent van de stemmers zegt 'ja' op de vraag: 'Er komt een wettelijke regeling in Nederland om de bestrijding van ibr te verplichten. Duitsland, België, Luxemburg, Denemarken, Zweden, Oostenrijk en Tsjechië zijn al langere tijd bezig met de bestrijding van het ibr-virus. Nederland loopt hierop achter. Maar voor een verplichte bestrijding van bvd zoals in België komt er geen ondersteunende regelgeving. Moet bvd-bestrijding in Nederland eveneens verplicht gesteld worden?'

viruscirculatie weg zijn, toch geschat op zo'n 20 tot 37 euro per dier per jaar afhankelijk van bedrijf. 'Bij vleesveebedrijven is aangetoond dat er bij een ibr-vrijstatus minder kalveren- en pinkengriep voorkomt, met minder sterfte tot gevolg', noemt Ribbens. 'Vergeet bovendien de acute sterfte niet. Alhoewel minder dan vroeger, komt dat ook nog voor. Ibr aanpakken betekent meteen ook een gezondere veestapel.' |

Samenvatting

- De aanpak van ibr in België is succesvol dankzij een gezamenlijke verplichte aanpak.
- Het verplicht bestrijden van bvd in België – drie jaar later dan de verplichte ibr-bestrijding – werpt inmiddels ook zijn vruchten af.
- Met de aanpak van ibr én bvd verbetert de algehele gezondheid van de veestapel.

Met oorbiopten naar bvd-vrij

In België is er vanaf 2015 ook een gezamenlijke bvd-aanpak, dat is drie jaar later dan de verplichte ibr-bestrijding. 'Het is een andere ziekte die ook een andere aanpak vraagt', geeft Ribbens het verschil aan. Ibr-dragers en bvd-dragers zijn ook helemaal verschillend. In samenspraak met hun bedrijfsdierenarts hebben wel heel wat veehouders gezamenlijk de ziekten aangepakt met vaccinatie en bloedonderzoeken op besmette bedrijven.

De basis binnen het bvd-programma zijn echter de bvd-oormerken om bvd-dragers in een vroeg stadium op te sporen. Dit houdt in dat vanaf 2015 van alle geboren kalveren oorbiopten genomen worden voor bvd-onderzoek. In het geval van een bvd-drager wordt aangemoedigd deze te euthanaseren, aangezien zo'n dier een ware virusbom is en alle koeien ziek maakt. Er is een duidelijke daling in het aantal bvd-

dragers: van 5 tot 6 op de 1000 geboorten in 2015 naar 1 tot 2 op 1000 geboorten in Vlaanderen. 'Een bvd-uitbraak kost net zoveel als acht jaar lang alle kalveren op het bedrijf onderzoeken', licht Ribbens toe. De aanpak is daarmee kostenefficiënt en bovendien succesvol. 'Zo'n 98 tot 99 procent van alle dieren in België is nu bvd-vrij', weet Ribbens uit onderzoek en afstamming. 'Nu komt het erop aan om nieuwe infecties te beperken.'